

A GLOBÁLIS NEVELÉST SEGÍTŐ NEMZETKÖZI INFORMÁCIÓS HÁLÓZAT  
(INGE) MEGALAKULÁSÁRÓL

"Globális nevelés" — ez a címszó (egyelőre?) hiányzik a négykötetes Pedagógiai Lexikonunkból, s ez talán nem is a legjobb magyarítása az angol "global education" vagy "international education" kifejezéseknek. A "global education" címszó ugyanakkor a nyugati országok nevelésügyében kulcsszavá vált a nyocvanas évek derekára. Egyre erősödött ugyanis a felismerés, főleg a legnagyobb kutatási potenciállal rendelkező USA-ban, hogy a sikeresebb nemzetközi politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatok érdekében bizonyos értelemben "világpolgárokat" kell nevelni. Olyanokat, akik nem döbbennek meg azon, hogy valaki nem az ő nyelvüket beszéli, akiknek, ha egy németet meglátnak, nem a militarizmus jut eszükbe, vagy akik tiszteletben tartják a kultúrák közötti normák eltérő voltát. A merev, normatív kultúraszemlélet ellensúlyozása egy relativisztikusabb világszemlélettel, több főnév és korrekt információ, kevesebb minősítés és melléknév a tananyagokban — ez jelenthet előrelépést a nemzetek közötti jobb emberi, gazdasági és politikai kapcsolatok terén. Magától értetődő így, hogy ma Magyarországon miért is van égetően nagy szükség a globális szemléletre. Nyilvánvalóan nem lehet már ma sem az eddigi merev történelem- és társadalomszemlélettel Európában élni egy olyan nemzetnek, amely olyannyira függ külkapcsolatai sikerességétől, mint Magyarország. Nem köthet könnyen üzletet az olyan külkereskedő, akinek a kizsákmányoló kapitalistákról szóló általános iskolai olvasmányok határozzák meg világképét, s még nehezebb megmagyarázni a gyerekeknek azt, ha a televízióban miniszterelnökünket látja bankárokkal tárgyalni, és épp a világnézet olvasókönyv Rockefellert pocskondiázó részletéből pillant fel. A globális nevelés abból a politikai felismerésből ered — nyugaton és keleten egyaránt —, hogy a világ politikai megosztottsága tény és nem ideiglenes állapot. Ennek a nyugati oldalon való belátása javítja a mi esélyeinket is arra, hogy kevesebb dezinformáció verhet gyökeret az ottani gyerekek fejében a mi országainkról.

A tolerancia, a másik tiszteletben tartása és megérteni próbálása, a nemzetközi empátia a globális nevelés sarokköve. E cél eléréséhez persze kultúránként mások az eszközök, miként a globális problémák is más és más módon jelentkeznek minden országban. Míg az Egyesült Államokban, elsősorban az emberi jogok, a nyelvi és etnikai sokszínűség, a fejlődő világ problémái ke-

rülnek előtérbe, addig, érthető okokból, Európában elsődlegesen a kelet-nyugati kapcsolatok, a béke kérdése, a környezetvédelem, a soknemzetiségű világ adják a globális nevelés témáit. Itt természetesen nem egyik vagy másik terület kizárólagosságáról, inkább a problémák némelyikének a tananyagokban való gyakoriságáról van szó.

Természetesen felmerülő probléma, hogy szükséges-e új tantárgy a globális neveléshez. A szakemberek véleménye egyöntetű abban, hogy nem szükséges, sőt, talán káros is lenne új tantárgyként bárhol is bevezetni a "globális problémák" tárgyalását. Sorsa valószínűleg a sok helyen és egyformán hatástalanul folyó állampolgári ismeretek (civics education) tárgyához lenne hasonlatos. A globális problémák szétágazó, interdiszciplináris jellege, a közvetlen napi eseményekkel való igen szoros kapcsolata inkább tanterven kívüli, extracurriculáris tevékenységeket, vagy pedig az érvényes tanterven belüli tárgyak (társadalomtudományok, fizika, kémia, földrajz) keretében egyes blokkok elkülönítését feltételezi.

A nemzeti érdekszférák tárgyalásán túl az emberiség egészét érintő problémákat a nevelés folyamatába beépítő elv népszerűsítésére és terjesztésére alakult meg 1985-ben a INGE (Transatlantic Network for Global Education), amely azóta INGE-re változtatta nevét (International Network for Global Education). Az INGE kb. 15 ország kutatóit, intézeteit tömöríti egy olyan laza szervezetbe, amely nem rendelkezik önálló bürokráciával, feladata az érdeklődő kutatók, tanárok, oktatáspolitikusok nemzetközi tájékozódásának és kapcsolatteremtésének segítése. A hálózat évente tart konferenciát, ahol a résztvevők beszámolnak eredményeikről, problémáikról, arról, hogy mit tudnak felajánlani és mihez kérnek szakmai segítséget. Az eddigi konferenciák közül az első Nyugat-Berlinben volt, ahol megalakult a szervezet, a második New Yorkban, ahol a globális problémák teoretikus kérdéseiről egyeztettük véleményeinket, majd az 1987-es Magyarországon, a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Tanárképző Kara szervezésében már konkrét nemzetközi együttműködések kiépítését célozta. A konferenciák között négy területi illetőségű titkárság felelős az adatszolgáltatásért, illetve kapcsolatok fejlesztéséért. Észak-Amerikában a Global Perspectives in Education, Inc., New York-i, Európában a Centre for International Studies angliai, az Europäische Akademie Berlin nyugat-berlini székhellyel működő titkárságok. Magyar résztvevői az alakulástól kezdve voltak a konferenciáknak, s ennek eredményeként alakult meg a kelet-európai titkárság Magyarországon, az OPI Iskolakutatási Tudományos Qsz-tályán.

A konkrét tevékenységet illetően az 1986-os New York-i konferencia a következő témaköröket ajánlotta a globális nevelés fő területeinek: békére nevelés; kelet-nyugati kapcsolatok; észak-dél (fejlett-fejlődő országok) kapcsolata; emberi jogok; környezetvédelem; a kultúrák közötti megértés, az érték- és normarendszerek különbségei.

Mivel Magyarországon a globális nevelésnek nincs semmilyen bázisa, bár nem előzmények nélküli, szükségesnek látszik az ilyen témával foglalkozó kutatók, tanárok egyéb szakemberek és intézmények felkutatása és számbavétele. Ez nagyban segítené az információ és szakembercseré hatékonyosságát. Nemzetközi kutatásokra, iskolák közötti együttműködésre, csereprogramokra, nemzetközi továbbképző szemináriumokra igen nagy az igény a nyugati országokban. Az intézmények megkeresései azonban a bürokrácia útvesztőiben csak véletlenszerűen jutnak el a címzettekhez.

Az INGE tehát nem újabb szervezet kíván lenni, hanem amolyan pedagógiai "házasságközvetítő", amely a "párt keresők" segítségére kíván lenni. A hálózat csak a lehetséges partner, vagy az adott országban érdekelt kolléga címét adja meg, a programok technikai részleteivel nem foglalkozik (tanácsot természetesen szívesen ad).

Az eddigiekben sikeresen működünk közre magyar diákok és tanárok környezetvédelmi táborban való részvételében Hollandiában, kialakult egy kanadai-magyar diákcseré kapcsolat, de terveink között szerepel egy háromoldalú (angol-holland-magyar) kutatás és iskolai kísérlet beindítása a jövő évben. Elindult egy kanadai globális program hazai adaptációjának előkészítése is, de ettől függetlenül az OPI-ban egy másik kutatás is elkezdődik a globális kérdések oktathatóságával kapcsolatosan. Szeretnénk a közeljövőben minél több olyan kollégával felvenni a kapcsolatot, aki érdeklődik a téma iránt és esetleg segítséget várna munkájához az INGE-en keresztül.

(Az érdeklődőknek további felvilágosítással szolgál az INGE kelet-európai titkára: Horváth Attila, OPI Iskolakutatási Tudományos Osztály, Budapest, Könyves K. krt. 48-52. 1087.)